

گفت‌وگوی
روزنامه صبا
با حمیدرضا جعفریان،
رئیس سازمان
سینمایی سوره:

کسی خودش را در سینمای ایران متولی نمی‌داند

سینمای ایران دیگر نمی‌تواند فقط با گیشه زنده بماند

○ یعنی معتقدید مشکل سینمای ایران با یک فیلم پرفروش یا یک کمدی موفق حل نمی‌شود؟
دقیقاً. اینکه تصور کنیم یک کمدی خوب می‌آید و وضعیت سینما را اصلاح می‌کند، یک نگاه مقطعی مسکن است. اتفاقاً نتیجه همین نگاه این شده که در طول حدود یک دهه، به تدریج تنوع ژانری در سینمای ایران از بین رفته است.

امروز حتی سینمای اجتماعی هم دیگر آن اقبال گذشته را ندارد و تقریباً همه تصور می‌کنند سینما باید با کمدی اداره شود. این برای سینمای ایران که دوره‌های مهمی در جذب مخاطب داشته، اتفاق خوبی نیست. در دهه‌های گذشته، سینما حتی اگر فروش امروز را نداشت، از نظر سرانه مخاطب وضعیت متفاوتی داشت. در دوره‌هایی هر ایرانی به طور متوسط چند بار در سال به سینما می‌رفت. امروز این سرانه به شکل نگران‌کننده‌ای پایین آمده است. بنابراین مسئله فقط رقم فروش نیست؛ مسئله این است که چه اتفاقی برای رابطه مردم و سینما افتاده است. وقتی این را درک کنیم، تازه صورت مسئله آغاز می‌شود؛ چه کنیم سینما احیا شود؟

○ شما از «طرح نو» برای سینما صحبت می‌کنید. این طرح نو باید از فیلمنامه شروع شود یا از اقتصاد؟

همه اینها به هم متصل است. سینما اتفاقاً یک صنعت است، چون یک زنجیره کامل دارد؛ از ایده و فیلمنامه و قصه و فرم و کیفیت فیلم گرفته تا تولید، بخش، تبلیغات، اکران و رسیدن محصول به مخاطب. واقعاً نمی‌توان فقط یک حلقه را دید و بقیه را نادیده گرفت. گاهی منتقدان می‌گویند فیلمسازان خوب گذشته را نداریم، گاهی تهیه‌کنندگان و سرمایه‌گذاران متهم می‌شوند که سراغ فیلمسازان خوب نمی‌روند. اما مسئله تک‌بعدی نیست. در اجزای مختلف این زنجیره نقص وجود دارد و برای اصلاح آن باید هم ایده سیاست‌گذاری داشته باشیم، هم ایده اقتصادی و هم ایده صنعتی.

○ در این میان، آیا تولید فیلم سینمایی در ایران اساساً فعالیتی اقتصادی و سودده محسوب می‌شود؟

اگر بخواهیم با معیار بازگشت سرمایه به آن نگاه کنیم، در مجموع خیر. اگر سالانه ۷۰ یا ۸۰ فیلم اکران می‌شود، شاید حدود ۱۰ درصد آنها بتوانند بازگشت سرمایه معناداری داشته باشند. بنابراین اینکه یک سرمایه‌گذار خصوصی وارد سینما شود و با اطمینان بداند سرمایه‌اش برمی‌گردد، مدت‌هاست در بخش عمده سینمای ایران وجود ندارد.

البته در سال‌های اخیر بعضی کمدی‌ها توانسته‌اند اقتصاد موفق‌تری داشته باشند، اما این استثناست، نه قاعده. در مقابل، در حوزه‌هایی مثل انیمیشن تجربه‌های موفق اقتصادی بیشتری داریم. خود ما در سوره در حوزه انیمیشن تجربه داشته‌ایم که بازگشت سرمایه حتی یک‌ونیم تا دو برابر هزینه تولید بوده است. در سریال هم در بعضی پروژه‌ها تقریباً به نقطه سر به سر رسیده‌ایم. اما در سینمای داستانی چنین وضعیتی به صورت عمومی وجود ندارد. بنابراین اگر بخواهیم سینما را زنده نگه داریم، باید بپذیریم که نمی‌توان همه چیز را فقط به فروش بلیت وابسته کرد.

○ یکی از پیشنهاد‌های شما، تغییر مدل اقتصاد سینما و حتی رایگان کردن سینماست. این ایده چطور می‌تواند به اقتصاد سینما کمک کند؟

این ایده نیاز به یک زنجیره کامل دارد. امروز درآمد حاصل از فروش بلیت، بعد از کسر سهم فیلم، مالیات، تبلیغات و هزینه‌های جاری، برای بسیاری از سینماداران حتی کفاف هزینه اداره سینما را هم

○ اگر بخواهیم از وضعیت امروز سینمای ایران شروع کنیم، هنوز می‌توان از سینما به عنوان یک «صنعت» صحبت کرد؟ یا با صنعتی مواجهیم که بخش قابل توجهی از حیاتش به منابع عمومی وابسته است؟

این پرسش چندین سال است که میان اهالی سینما مطرح است که اساساً آیا سینما در ایران به معنای واقعی کلمه صنعت شده یا نه. اگر بخواهیم خیلی وارد جزئیات اقتصادی و صنعتی شویم، بحث مفصلی است، اما از یک نگاه کلی‌تر باید بگوییم که وضعیت سینمای ایران امروز خوب نیست؛ دست‌کم اگر آن را با خودش مقایسه کنیم.

اگر سینمای امروز را با دهه‌های ۶۰ و ۷۰، با رونقی که در اواسط دهه ۹۰ شکل گرفت یا حتی با دوره پس از کرونا مقایسه کنیم، می‌بینیم که در مقطعی از سال ۱۴۰۱ به بعد، با بازگشایی جدی‌تر سینماها، دوباره شیب صعودی در جذب مخاطب و فروش ایجاد شد و حتی به رکوردهایی نزدیک شدیم. اما در یک سال تا یک سال ونیم گذشته، وضعیت سینما دوباره مطلوب نیست.

یکی از مسائل اصلی این است که مخاطب به سینما نمی‌آید. البته دلایل متعددی دارد؛ بخشی از مخاطبان به دلیل مسائل اقتصادی و معیشتی امکان سینما رفتن ندارند، بخشی به دلیل دسترسی، بخشی به دلیل کیفیت فیلم‌ها و بخشی هم اساساً دیگر احساس نمی‌کنند لازم است برای دیدن بسیاری از فیلم‌ها به سالن سینما بروند.

وقتی مخاطب می‌تواند همان فیلم را در خانه و روی یک تلویزیون بزرگ ببیند، چرا باید هزینه کند، مسیر طی کند و وارد سالنی شود که ممکن است پروژکتور فرسوده یا کیفیت سالن نامناسب داشته باشد؟ ضمن اینکه همه فیلم‌هایی که تولید می‌شوند الزاماً آثاری نیستند که تماشای آنها روی پرده عریض ضرورت داشته باشد.

اما مسئله بزرگ‌تر این است که انگار در سینمای ایران کسی خودش را متولی این وضعیت نمی‌داند. وقتی می‌گوییم وضعیت سینما خوب نیست، کمتر کسی احساس می‌کند مسئول اصلاح آن است؛ چه نهاد‌های فرهنگی، چه تهیه‌کنندگان، چه بخش‌کنندگان و چه سینماداران. به نظر من اولین قدم این است که اصلاً صورت مسئله را بپذیریم و بعد بپرسیم چه باید کرد.

روز ملی
سینما امسال در
شرایطی فرارسید که

سمیرا جعفری
گفت‌وگو

سینمای ایران با مجموعه‌ای از مسائل به هم پیوسته از بحران مخاطب و اقتصاد تولید تا کاهش تنوع ژانری و تغییر الگوی تماشای فیلم مواجه است؛ شرایطی که بازنگری در شیوه تولید، توزیع و ارتباط با مخاطب را به ضرورتی جدی تبدیل کرده است. در این میان، سازمان سینمایی سوره طی سال‌های اخیر تلاش کرده با توسعه همزمان تولیدات سینمایی، انیمیشن و سریال، حضور در پلتفرم‌ها و قالب‌های تازه‌ای مانند میکرودراما و همچنین کشف و پرورش فیلمسازان جوان، دامنه فعالیت خود را فراتر از تولید فیلم سینمایی گسترش دهد. حمیدرضا جعفریان، رئیس سازمان سینمایی سوره، در گفت‌وگو با روزنامه صبا به مناسبت روز ملی سینما، درباره وضعیت اقتصادی سینما، کاهش سرانه مخاطب، غلبه کمدی بر اکران، نقش منابع عمومی در تداوم سینمای فرهنگی، تغییر مسیر مخاطبان به سمت پلتفرم‌ها، تجربه‌های تازه سوره در تولید و مهم‌تر از همه، چشم‌انداز سینمای ایران در سال‌های پیش‌رو سخن گفته است.

